

Thlimmenos proti Řecku, rozsudek velkého senátu ze dne 6. 4. 2000

Stěžovatel: Thlimmenos

Žalovaný stát: Řecko

Číslo stížnosti: 34369/97

Datum: 06.04.2000

Článek Úmluvy: čl. 14

čl. 25

čl. 27

čl. 31

čl. 34

čl. 41

čl. 47

čl. 48

čl. 6

čl. 9

Rozhodovací formace: Velký senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: diskriminace, náboženské vyznání, náboženství, spravedlivý proces, svoboda náboženského vyznání

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

6. dubna 2000

VĚC THLIMMENOS

(Rozsudek ve věci Thlimmenos versus Řecko)

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“), zasedající jako Velký senát, který tvořili soudci L. Wildhaber, předseda, E. Palmová, L. Ferrari Bravo, L. Caflisch, J.-P. Costa, W. Fuhrmann, K. Jungwiert, M. Fischbach, B. Župančič, N. Vajićová, J. Hedigan, W. Thomassenová, M. Tsatsa-Nikolovska, T. Pantîru, E. Levits, K. Traja, dále G. Koumantos, ad hoc soudce, jakož i M. de Boer-Buquicchiová, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejném zasedání ve dnech 1. prosince 1999 a 15. března 2000 posledně uvedeného dne vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl postoupen Soudu v souladu s ustanoveními aplikovatelnými před vstupem v platnost Protokolu č. 11 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“)

Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 22. března 1999 (článek 5 § 4 Protokolu č. 11 a dřívějších článků 47 a 48 Úmluvy).

2. Případu předcházelo podání stížnosti (č. 34369/97) proti Helénské republice předložené Komisi podle dřívějšího článku 25 Úmluvy řeckým občanem panem Iakovosem Thlimmenosem (dále jen „stěžovatel“) dne 18. prosince 1996. Stěžovatel tvrdil, že odmítnutí úřadů jmenovat jej do funkce smluvního účetního pro jeho trestní odsouzení za neuposlechnutí rozkazu nosit vojenskou uniformu kvůli jeho náboženskému přesvědčení bylo porušením článků 9 a 14 Úmluvy a že řízení, k němuž podal v této souvislosti podnět u Nejvyššího správního soudu, neproběhlo v souladu s článkem 6 § 1 Úmluvy. Ve svých připomínkách předložených dne 20. října 1997 jako odpověď k připomínkám řecké vlády (dále jen „Vláda“) ohledně přípustnosti a meritu případu si rovněž stěžoval na porušení článku 1 Protokolu č. 1.
3. Komise prohlásila stížnost za částečně přípustnou dne 12. ledna 1998. Ve své zprávě ze dne 4. prosince 1998 (dřívější článek 31 Úmluvy) vyjádřila Komise názor, že byl porušen článek 9 Úmluvy ve spojení s článkem 14 (dvacet dva hlasy proti šesti); že není nutné zkoumat, zda byl porušen článek 9 posuzován samostatně (dvacet jeden hlas proti sedmi) a že byl porušen článek 6 § 1 (jednomyslně).
4. Dne 31. března 1999 rozhodl výbor Velkého senátu, že o případu má rozhodnout Velký senát (ustanovení 100 § 1 Jednacího řádu Soudu). Pan C. Rozakis, soudce zvolený za Řecko, který se účastnil posuzování případu Komisí, se vzdal možnosti zasedat ve Velkém senátu (ustanovení 28 Jednacího řádu Soudu). Proto Vláda jmenovala pana G. Koumantose ad hoc soudcem (článek 27 § 2 Úmluvy a ustanovení 29 § 1 Jednacího řádu Soudu).
5. Stěžovatel i Vláda předložili svá vyjádření.
6. Veřejné ústní jednání se konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 1. prosince 1999.

Před Soud předstoupili:

(a) za Vládu P. Gergakopoulos, právní poradce, právní rada státu, delegát vládního zmocněnce, K. Georgiadis, právní asistent, právní rada státu, rada;

(b) za stěžovatele N. Alivizatos z Advokátní komory v Aténách, právní zástupce.

Soud vyslechl ústní vystoupení pana Alivizatose a pana Georgiadise.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Odsouzení stěžovatele pro porušení subordinace
3. Dne 9. prosince 1983 Stálý vojenský soud v Aténách, složený z jednoho stálého vojenského soudce a čtyř dalších důstojníků, odsoudil stěžovatele, Jehovova svědka, za porušení rozkazu, protože odmítl obléci si vojenskou uniformu v době všeobecné mobilizace. Soud však přihlédl podle článku 70 písm. b) vojenského trestního zákoníku a podle článku 84 § 2 písm. a) trestního zákoníku k existujícím polehčujícím okolnostem a odsoudil stěžovatele ke čtyřem letům odnětí svobody. Stěžovatel byl podmíněně propuštěn po dvou letech a jednom dni.
4. Odmítnutí jmenovat stěžovatele do funkce smluvního účetního
5. V červnu 1988 se stěžovatel zúčastnil veřejného konkursu na jmenování dvanácti smluvních účetních, což je v Řecku svobodné povolání. Mezi šedesáti kandidáty se umístil jako druhý. Dne 8. února 1989 jej však Výkonný výbor Řeckého institutu smluvních účetních (dále jen „Výbor“) odmítl jmenovat s odůvodněním, že byl odsouzen pro zločin.
6. Řízení před Nejvyšším správním soudem
7. Dne 8. května 1989 podal stěžovatel žalobu u Nejvyššího správního soudu, kde se dovolával, inter alia, svého práva na svobodu náboženství a rovnost před zákonem, jak je zaručuje Ústava a Úmluva. Stěžovatel rovněž uvedl, že nebyl odsouzen pro zločin, ale pro méně závažný trestný

čin.

8. Dne 18. dubna 1991 se konalo ústní jednání u třetího senátu Nejvyššího správního soudu. Dne 25. května 1991 bylo rozhodnuto postoupit případ plénu soudu, protože vyvolal závažné otázky. Podle vlastního názoru senátu článek 10 zákonného výnosu č. 3329/1955 stanoví, že osoba, která nebude způsobilá ke jmenování pro civilní službu, nemůže být jmenována smluvním účetním. Kromě toho podle článku 22 § 1 zákoníku o civilní službě nemůže být žádná osoba odsouzená pro zločin jmenována do civilní služby. Toto ustanovení se však vztahuje na odsouzení soudy zřízenými podle článku 87 § 1 Ústavy. To však neplatí pro stálé vojenské soudy, protože většinu jejich členů tvoří stálí soudci požívající stejné záruky nezávislosti jako jejich civilní kolegové, jak stanoví článek 96 § 5 Ústavy. Proto nelze k odsouzení stěžovatele Stálým vojenským soudem v Aténách přihlížet a rozhodnutí Výboru nejmenovat stěžovatele smluvním účetním musí být zrušeno.
9. Dne 21. ledna 1994 se konalo ústní jednání před Nejvyšším správním soudem zasedajícím v plénu. Dne 11. listopadu soud rozhodl, že Výbor jednal v souladu se zákonem, když pro účely aplikace článku 22 § 1 zákoníku o civilní službě přihlédl k stěžovateli odsouzení za zločin Stálým vojenským soudem v Aténách. Článek 96 § 5 Ústavy stanoví, že vojenské soudy budou působit i nadále, jak působily, dokud nebude přijat nový zákon, který změní jejich složení. Takový zákon dosud přijat nebyl. Nejvyšší správní soud dále rozhodl vrátit případ zpět třetímu senátu a uložil mu posoudit zbývající otázky.
10. Rozhodnutí ze dne 11. listopadu 1994 bylo přijato většinou. Menšina zastávala názor, že pokud již uplynulo devět let od vstupu Ústavy v platnost, aniž by byl přijat zákon předvídaný jejím článkem 96 § 5, pak záruky nezávislosti vyžadované od civilních soudců musí být přiznány i existujícím vojenským soudům. Jelikož tomu tak v případě Stálého vojenského soudu v Aténách není, je třeba žádosti pana Thlimmenose o soudní přezkoumání vyhovět.
11. Dne 26. října 1995 se konalo další ústní jednání před třetím senátem. Dne 28. června 1996 senát zamítl žádost pana Thlimmenose o soudní přezkoumání, neboť usoudil, inter alia, že jeho nejmenování do funkce Výborem nesouviselo s jeho náboženským přesvědčením, ale s tím, že spáchal trestný čin.
12. Relevantní vnitrostátní právo
13. Jmenování do funkce smluvního účetního
14. Až do 30. dubna 1993 mohli poskytovat službu smluvních účetních v Řecku pouze členové Řeckého institutu smluvních účetních.
15. Článek 10 zákonného výnosu č. 3329/1955, ve znění článku 5 prezidentského dekretu č. 15/1989, stanovil, že osoba, která není způsobilá k civilní službě, nemůže být jmenována smluvním účetním.
16. Podle článku 22 § 1 zákoníku o civilní službě nemůže být jmenována do civilní služby osoba, která spáchala zločin.
17. Dne 30. dubna 1993 byl zrušen monopol Řeckého institutu smluvních účetních. Většina smluvních účetních se stala členy Společnosti smluvních auditorů, s. r. o.
18. Trestný čin porušení subordinace
19. Článek 70 vojenského trestního zákoníku platný až do roku 1995 stanovil toto:

„Příslušník vojenských sil, který poté, co dostal od svého velitele rozkaz splnit povinnost, odmítne rozkaz splnit, bude potrestán:

(a) je-li tento čin spáchán před nepřítelem nebo ozbrojenými povstalci, smrtí;

(b) v době války nebo ozbrojeného povstání nebo za stavu obležení či všeobecné mobilizace smrtí nebo, jsou-li zde polehčující okolnosti, doživotním vězením nebo uvězněním na dobu nejméně pěti let
a

(c) za všech ostatních okolností odnětím svobody na dobu od šesti měsíců do dvou let.“

19. Na základě prezidentského dekretu č. 506/1974, v době uvěznění stěžovatele, se Řecko pokládalo za stát ve stavu všeobecné mobilizace. Tento dekret je stále v platnosti.
20. Článek 84 § 2 písm. a) trestního zákoníku stanoví, že nižší trest bude uložen osobám, které před spácháním trestného činu vedly počestný život.
21. Podle článku 1 vojenského trestního zákoníku, platného do roku 1995, byly trestné činy, za které byl ukládán trest odnětí svobody ve výši nejméně pět let, pokládány za zločiny. Trestné činy, za které byl ukládán trest odnětí svobody ve výši do pěti let, byly pokládány za přečiny.
22. Podle nového vojenského trestního zákoníku z roku 1995 se porušení subordinace, k němuž nedošlo v době války či před nepřítelem, pokládá za přečin.
23. Právo na odmítnutí vojenské služby z důvodů svědomí
24. Podle ustanovení § 2 odst. 4 zákona č. 731/1977 osoby, které odmítají vykonávat vojenskou službu na základě svého náboženského přesvědčení, budou potrestány odnětím svobody v délce rovnající se trestům v neozbrojené službě, tj. méně než pět let.
25. Zákon č. 2510/1997, který vstoupil v platnost dne 27. června 1997, dává osobám, které odmítají vojenskou službu z důvodů svědomí, právo vykonávat civilní službu namísto vojenské. Podle ustanovení § 23 odst. 1 a 4 tohoto zákona osoby, které byly odsouzeny pro porušení subordinace v minulosti, mají možnost požádat o přiznání statutu osoby odmítající vojenskou službu z důvodů svědomí. Jedním z účinků takového přiznání je vymazání trestu z trestního rejstříku.
26. Žádosti podle § 23 odst. 1 a 4 zákona č. 2510/1997 musely být podány ve lhůtě tří měsíců počínaje 1. lednem 1998. Byly posuzovány komisí, která radí ministrovi národní obrany ve věcech uznávání námitek z důvodů svědomí. Komise musela aplikovat ustanovení § 18 zákona č. 2510/1997, které stanoví:

„Osoby, které se dovolávají svého náboženského nebo ideologického přesvědčení za účelem neplnění jejich vojenských povinností z důvodů svědomí, mohou být uznány za osoby odporující z důvodů svědomí

PRAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Rozsah případu
2. Ve své původní stížnosti adresované Komisi si stěžovatel s odvoláním na články 9 a 14 Úmluvy stěžoval na to, že jej příslušné orgány nejmenovaly do funkce smluvního účetního, a s odvoláním na článek 6 § 1 na řízení, k němuž dal v této souvislosti podnět. Pouze ve svém vyjádření, jímž odpovídal na připomínky Vlády k přípustnosti a k meritu stížnosti, si stěžovatel stěžoval rovněž na porušení článku 1 Protokolu č. 1. Komise prohlásila poslední stížnost za nepřípustnou s odůvodněním, že nebyla podána v šestiměsíční lhůtě stanovené Úmluvou.
3. Ve své výpovědi před Soudem stěžovatel tvrdil, že Soudu přísluší posoudit jeho stížnost podle článku 1 Protokolu č. 1. Ačkoliv tato stížnost nebyla výslovně uvedena ve formuláři pro stížnosti, fakta, která ji vystihovala, zde uvedena byla. Orgány Úmluvy jim mohly na základě volné úvahy přisoudit řádnou právní kvalifikaci.
4. Soud připomíná, že rozsah jeho jurisdikce je určen rozhodnutím Komise, jímž se prohlašuje původní stížnost za přípustnou. Kromě toho má Soud shodně s Komisí za to, že stížnost podle článku 1 Protokolu č. 1 byla oddělená od stížností prohlášených za přípustné.
5. Předběžné námítka Vlády
6. Vláda tvrdila, že stěžovatel při použití postupu upraveného v § 23 odst. 1 a 4 zákona č. 2510/1997 mohl předejít důsledkům svého odsouzení. Vláda rovněž uvedla, že mohl požádat o milost podle článku 47 § 1 Ústavy. Vláda však akceptovala, že i když byl stěžovatel uznán za osobu odmítající vojenskou službu z důvodů svědomí ve smyslu zákona č. 2510/1997, nemohl získat náhradu za škodu, kterou utrpěl v důsledku svého odsouzení.
7. Stěžovatel tvrdil, že nevěděl o tříměsíční lhůtě uvedené v § 23 odst. 1 a 4 zákona č. 2510/1997

a proto ji zmeškal. V každém případě jsou zmíněná ustanovení „nesrozumitelná“ a pouze několik osob odmítajících vojenskou službu z důvodů svědomí uspělo v tom, že jejich dřívější odsouzení byla vymazána z rejstříků trestů.

8. Soud poznamenává, že i kdyby stěžovatel nebyl zmeškal lhůtu uvedenou v § 23 odst. 1 a 4 zákona č. 2510/1997, byl by jeho požadavek, že nemůže sloužit v ozbrojených silách pro své náboženské přesvědčení, posouzen komisí, který by byla poradila ministrowi národní obrany, zda má či nemá být uznán za osobu odmítající vojenskou službu z důvodů svědomí. Tato komise ani ministr by nebyli povinni stěžovatelu požadavku vyhovět, jelikož měli, alespoň do určité míry, diskreční pravomoc (viz výše odstavce 24 a 25). Kromě toho strany akceptovaly, že i kdyby byl stěžovatel dosáhl vymazání svého odsouzení z trestního rejstříku podle § 23 odst. 1 a 4 zákona č. 2510/1997, nebyl by mohl získat náhradu za škodu, kterou předtím utrpěl v důsledku odsouzení. Z téhož důvodu si stěžovatel nemohl být jist, že jeho žádosti o milost bude vyhověno, a i kdyby bylo, nemohl by dostat náhradu škody.
9. Na každý pád Soud poznamenává, že pokud lze u Vlády mít za to, že vznáší předběžnou námitku ohledně statusu stěžovatele jako poškozené osoby (oběti) ve smyslu článku 34 Úmluvy, pak tato námitka nebyla vznesena, když byla Komisí posuzována přípustnost stížnosti. Vládě nic nebránilo vznést ji v onom stadiu řízení, jelikož zákon č. 2510/1997 byl přijat ještě před rozhodnutím Komise o přípustnosti. Proto má Soud za to, že Vláda již z důvodu estoppelu (tj. neuplatnění námitky v pravou chvíli) nemůže vznášet tuto předběžnou námitku, proto ji zamítá.

III. Údajné porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 9

33. Soud konstatuje, že si stěžovatel nestěžoval na své původní odsouzení pro porušení subordinace. Stěžovatel si stěžoval, že zákon, vylučující osoby odsouzené pro zločin ze jmenování do funkce smluvního účetního, nerozlišuje mezi osobami odsouzenými pro jejich náboženské přesvědčení a osobami odsouzenými z jiných důvodů. Stěžovatel se odvolal na článek 14 Úmluvy ve spojení s článkem 9, které stanoví:

Článek 14

„Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoliv důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.“

Článek 9

„1. Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání; toto právo zahrnuje svobodu změnit své náboženské vyznání nebo přesvědčení, jakož i svobodu projevat své náboženské vyznání nebo přesvědčení sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, bohoslužbou, vyučováním, prováděním náboženských úkonů a zachováním obřadů.

2. Svoboda projevat náboženské vyznání a přesvědčení může podléhat jen omezením, která jsou stanovena zákony a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu veřejné bezpečnosti, ochrany veřejného pořádku, zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

3. Argumenty před Soudem

4. Stěžovatel uvedl, že jeho nejmenování do funkce smluvního účetního přímo souvisí s projevem jeho náboženského přesvědčení a spadá pod rozsah článku 9 Úmluvy. V této souvislosti poukázal na to, že nebyl jmenován proto, že odmítl sloužit v ozbrojených silách; tímto odmítnutím projevils své náboženské přesvědčení jako svědek Jehovův. Stěžovatel dále tvrdil, že

nemůže sloužit žádnému užitečnému účelu někoho vyloučit z profese smluvního účetního za to, že odmítl sloužit v ozbrojených silách z důvodů svědomí. Podle názoru stěžovatele neměl zákon vylučovat každou osobu odsouzenou pro zločin. Legitimita vyloučení závisí na povaze místa a na trestném činu, včetně pohnutek pachatele, doby uplynulé od spáchání trestného činu a na chování pachatele během této doby. V tomto světle nebylo nejmenování stěžovatele nutné. Kategorie osob, k nimž stěžovatel náleží, jmenovitě mužů - Svědků Jehovových, jejichž náboženství zahrnuje závažné důvody pro odmítnutí sloužit v ozbrojených silách, je odlišná od kategorie většiny ostatních pachatelů trestných činů. Skutečnost, že Vláda nevzala v úvahu tento rozdíl, znamenala diskriminaci, která není tolerována článkem 14 Omluvy ve spojení s článkem 9.

5. Vláda tvrdila, že článek 14 Úmluvy nelze aplikovat, protože skutkové okolnosti případu nespádají pod rozsah článku 9. Úřady, které odmítly jmenovat stěžovatele smluvním účetním, neměly na vybranou a musely aplikovat pravidlo, které z takového místa vylučuje všechny osoby odsouzené pro zločin. Úřady nemohly zjišťovat důvody, které vedly k odsouzení té které osoby. S ohledem na svou obecnost je daný zákon neutrální. Kromě toho slouží veřejnému zájmu. Osoba odsouzená pro závažný trestný čin nemůže být jmenována do civilní služby a v širším smyslu do místa smluvního účetního. Tento zákaz musí být absolutní a nelze činit rozdíly případ od případu. Státy mají široký rozsah volné úvahy při charakterizování trestných činů jako zločinů či jinak. Stěžovatel spáchal závažný trestný čin tím, že odmítl vykonávat vojenskou službu beze zbraně v době všeobecné mobilizace, že se pokusil vyhnout velmi důležité povinnosti vůči společnosti a státu, související s obranou, bezpečností a nezávislostí země. V důsledku toho nebyla tato sankce nepřiměřená.
6. Vláda rovněž zdůraznila, že Soudu nepřísluší zkoumat původní stěžovatelovo odsouzení. Na každý pád to nemá nic společného s náboženským přesvědčením. Povinnost vykonávat vojenskou službu se vztahuje na všechny řecké muže bez jakýchkoliv výjimek z důvodu náboženství či svědomí. Kromě toho byl stěžovatel odsouzen pro porušení subordinace. Vojenská kázeň nemůže být činěna závislou na tom, zda voják souhlasí s rozkazem, který obdržel.
7. Ve světle výše uvedeného Vláda tvrdila, že i kdyby byl článek 14 aplikovatelný, existovalo by objektivní a rozumné oprávnění nerozlišovat mezi stěžovatelem a ostatními osobami odsouzenými pro zločin. Není nutné zdůrazňovat, že řečtí ortodoxní či katoličtí křesťané by byli rovněž vyloučeni z profese smluvních účetních, kdyby spáchali zločin.
8. Komise usoudila, že článek 14 je aplikovatelný, protože stačí, že skutkové okolnosti případu spadají pod rozsah článku 9, a podle jejího názoru došlo v daném případě k zásahu do práv chráněných tímto článkem. Dále pak Komise usoudila, že právo nebýt diskriminován při užívání práv garantovaných Úmluvou je porušeno nejen tehdy, když státy zacházejí rozdílně s osobami v analogických situacích, aniž by pro to měly objektivní a rozumné zdůvodnění, nýbrž i tehdy, když bez objektivního a rozumného zdůvodnění nezacházejí rozdílně s osobami, jejichž postavení je rozdílné. Za okolností tohoto případu neexistovalo objektivní a rozumné zdůvodnění pro navrhovatele pravidel upravujících přístup k profesi smluvních účetních, aby nezacházeli s osobami odsouzenými pro odmítnutí sloužit v ozbrojených silách z náboženských důvodů odlišně od osob odsouzených pro jiné zločiny.
9. Hodnocení Soudu
10. Soud má za to, že stěžovatelovu stížnost je třeba posuzovat podle článku 14 Omluvy ve spojení s článkem 9 z následujících důvodů.
11. Soud připomíná, že článek 14 Úmluvy nemá nezávislou existenci, protože má účinky pouze ve vztahu k právům a svobodám garantovaným jinými hmotně právními ustanoveními Úmluvy a jejích Protokolů. Avšak článek 14 nepředpokládá porušení jednoho nebo více takovýchto ustanovení a do této míry je autonomní. Aby byl článek 14 aplikovatelný, postačí, aby skutkové okolnosti případu spadaly pod rozsah jiného hmotně právního ustanovení Úmluvy nebo jejích Protokolů (viz rozsudek ve věci Inze v. Rakousko ze dne 28. října 1987 Serie A č. 126, str. 17, §

36).

12. Soud konstatuje, že stěžovatel nebyl jmenován smluvním účetním v důsledku jeho dřívějšího odsouzení pro porušení subordinační disciplíny spočívající v jeho odmítnutí nosit vojenskou uniformu. Bylo s ním tudíž zacházeno odlišně od ostatních osob, které požádaly o toto místo, z důvodu jeho statusu odsouzené osoby. Soud má za to, že takovýto rozdíl v zacházení obecně nespadá pod rozsah článku 14, pokud jde o přístup k jednotlivé profesi, protože právo na svobodu povolání není Úmluvou garantováno.
13. Stěžovatel si však nestěžuje na rozdíl, který normy upravující přístup k povolání činí mezi odsouzenými a ostatními osobami. Jeho stížnost se spíše týká skutečnosti, že při aplikaci relevantního zákona se nečiní rozdíl mezi osobami odsouzenými pro trestné činy spáchané výlučně pro jejich náboženské přesvědčení a osobami odsouzenými pro jiné trestné činy. V tomto kontextu Soud poznamenává, že stěžovatel je členem Svědků Jehovových, náboženské skupiny hlásající pacifismus, a ve spisu nelze nalézt nic, co by vyvracelo stěžovatelovo tvrzení, že odmítl nosit vojenskou uniformu pouze proto, že se domníval, že mu v tom jeho náboženství brání. Ze stěžovatelovy argumentace pouze vyplývá, že je diskriminován při výkonu své svobody náboženského vyznání, jak je zaručena článkem 9 Úmluvy, a to tím, že s ním bylo zacházeno jako s jakoukoliv jinou osobou odsouzenou pro trestný čin, ačkoliv jeho odsouzení bylo důsledkem skutečného výkonu této svobody. Ve světle této perspektivy Soud akceptuje, že „souhrn faktů“, na něž si stěžovatel stěžuje – zacházení s ním jako s osobou odsouzenou za zločin pro účely jmenování smluvním účetním navzdory skutečnosti, že trestný čin, pro který byl odsouzen, je důsledkem jeho náboženského přesvědčení – „spadá pod rozsah ustanovení Úmluvy“, jmenovitě pod článek 9.
14. Aby dospěl k tomuto závěru, Soud na rozdíl od Komise nepokládá za nutné zkoumat, zda původní stěžovatelovo odsouzení a následné odmítnutí úřadů jej jmenovat znamenalo zásah do jeho práv podle článku 9 § 1. Soud si zejména v daném případě nemusí klást otázku, zda navzdory znění článku 4 § 3 písm. b) může uložení takovýchto sankcí osobám odmítajícím povinnou vojenskou službu z důvodů svědomí samo o sobě porušit právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání grantované článkem 9 § 1.
15. Soud dosud konstatoval, že právo podle článku 14 nebyť diskriminováno při užívání práv zaručených Úmluvou je porušeno, jestliže státy zacházejí rozdílně s osobami v analogickém postavení, aniž by pro to měly objektivní a rozumné oprávnění (viz výše citovaný rozsudek ve věci Inze, str. 18, § 41). Soud však má za to, že toto není jediným rysem zákazu diskriminace v článku 14. Právo nebyť diskriminováno při užívání práv zaručených Úmluvou je rovněž porušeno, jestliže státy bez objektivního a rozumného oprávnění nezacházejí rozdílně s osobami, jejichž postavení je výrazně rozdílné.
16. Z toho vyplývá, že článek 14 Úmluvy je pro stěžovatelovu stížnost relevantní a aplikovatelný za okolností tohoto případu ve spojení s jejím článkem 9.
17. Následující otázkou, kterou je třeba řešit, je, zda článek 14 Úmluvy byl respektován. Podle své judikatury Soud bude muset prozkoumat, zda nezacházení se stěžovatelem odlišně od ostatních osob odsouzených pro zločin sledovalo legitimní účel. Pokud tomu tak bylo, bude muset Soud prozkoumat, zda existoval rozumný vztah proporcionality mezi použitými prostředky a sledovaným účelem (viz výše citovaný rozsudek ve věci Inze, ibid.).
18. Soud má za to, že v zásadě mají státy legitimní zájem vyloučit některé pachatele trestných činů z profese smluvního účetního. Soud má však rovněž za to, že na rozdíl od jiných odsouzení pro závažné trestné činy odsouzení pro odmítnutí z náboženských či filozofických důvodů nosit vojenskou uniformu nemůže zahrnovat žádnou nečestnost nebo morální vadu, která by mohla narušit pachatelovu schopnost vykonávat tuto profesi. Vyloučení stěžovatele s odůvodněním, že je nevhodnou osobou, nebylo tudíž oprávněné. Soud bere na vědomí argument Vlády, že osoby, které odmítají sloužit své vlasti, musí být potrestány. Bere však také na vědomí, že stěžovatel si odpykal trest odnětí svobody pro své odmítnutí nosit vojenskou uniformu. Za těchto okolností má Soud za to, že uložení další sankce stěžovateli bylo nepřiměřené. Z toho

vyplývá, že vyloučení stěžovatele z profese smluvních účetních nesledovalo legitimní účel. V důsledku toho Soud shledává, že neexistovalo objektivní a rozumné oprávnění pro to, aby se se stěžovatelem nezacházelo odlišně od ostatních osob odsouzených pro zločin.

19. Je pravdou, že podle zákona úřady neměly jinou možnost než zamítnout jmenování stěžovatele smluvním účetním. Avšak navzdory tomu, čím zástupce Vlády argumentoval při ústním jednání, to nemůže zbavit žalovaný stát odpovědnosti podle Úmluvy. Soud nikdy nevyklučoval, že legislativa může být v přímém rozporu s Úmluvou. V daném případě Soud konstatuje, že to byl stát, kdo přijal relevantní legislativu, kterou bylo porušeno právo stěžovatele nebýt diskriminován při užívání jeho práva podle článku 9 Úmluvy. Tento stát tak učinil tím, že nezavedl vhodné výjimky z pravidla zabráňujícího osobám odsouzeným pro zločin vykonávat profesi smluvních účetních.
20. Proto Soud dospívá k závěru, že byl porušen článek 14 ve spojení s článkem 9 Úmluvy.
21. Údajné porušení článku 9 Úmluvy
22. Stěžovatel tvrdil, že jak jeho původní odsouzení pro porušení subordinace, tak i z něho vyplývající odmítnutí úřadů jmenovat jej smluvním účetním znamenaly zásah do jeho práva vyjadřovat své náboženské přesvědčení ve smyslu článku 9 Úmluvy. Judikatura Komise v tom smyslu, že Úmluva nezaručuje právo na odmítnutí vojenské služby z důvodů svědomí, musí být revidována ve světle současných podmínek. Skutečně všechny smluvní státy nyní uznávají právo na náhradní civilní službu. I když se připustí, že Soud není příslušný k tomu, aby přezkoumal zasahování vyplývající ze stěžovatelova původního odsouzení, stěžovatel uvedl, že zasahování vyplývající z jeho nejmenování nemůže být pokládáno za nezbytné v demokratické společnosti.
23. Vláda tvrdila, že odmítnutí úřadů jmenovat stěžovatele neznamenovalo zasahování do jeho práva podle článku 9 Úmluvy. V každém případě bylo nezbytné v demokratické společnosti. V době, kdy stěžovatel odmítl sloužit v ozbrojených silách, uznávalo řecké právo pouze možnost vojenské služby bez zbraně, jelikož se vycházelo z toho, že poskytnutí práva na náhradní civilní službu každému by mohlo vést ke zneužití. V důsledku toho sankce uložená stěžovateli nebyla nepřiměřená a pravidlo vylučující osoby odsouzené pro zločin z určitých pozic muselo být aplikováno bez rozdílu.
24. Komise neshledala nezbytným se k této otázce vyjádřit.
25. Soud má za to, že jelikož konstatoval porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 9, jakož i z důvodů uvedených výše v odstavci 43, není nutné rovněž posuzovat, zda došlo k porušení článku 9 samotného.
26. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy
27. Stěžovatel si rovněž stěžoval, že délka řízení, k němuž dal podnět před Nejvyšším správním soudem, aby čelil svému nejmenování smluvním účetním, znamenala porušení článku 6 § 1 Úmluvy, jehož relevantní část stanoví:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... v přiměřené lhůtě ... projednána ... soudem ...“

55. Stěžovatel uvedl, že článek 6 § 1 Úmluvy je aplikovatelný na posuzované řízení před Nejvyšším správním soudem, protože se netýká přístupu k civilní službě, nýbrž ke svobodnému, byť i přísně upravenému, povolání. Kromě toho tvrdil, že řízení nebylo ukončeno v přiměřené lhůtě. Příklad nezahrnoval složité právní otázky. Otázky, které byly postoupeny plénu Nejvyššího správního soudu, nebyly vzneseny stěžovatelem, nýbrž pouze senátem Nejvyššího správního soudu. Na každý pád nemohly ospravedlnit průtahy na více než sedm let.
56. Vláda uvedla, že článek 6 § 1 není aplikovatelný, protože odmítnutí jmenovat stěžovatele smluvním účetním je správním aktem, spadajícím do oblasti veřejného práva. Na každý pád vyvolal tento případ vážné ústavně právní otázky. Kromě toho v letech 1991, 1992, 1993 a 1994 byli právníci po mnoho měsíců ve stávce. Ve světle toho, co bylo uvedeno, a s přihlédnutím k přetížení Nejvyššího správního soudu, je doba sedmi let přiměřená.

57. Komise usoudila, že článek 6 je aplikovatelný, protože ačkoliv jsou smluvní účetní jmenováni správním rozhodnutím, je jejich povolání svobodnou profesí. Komise rovněž konstatovala, že zde nešlo o složité právní otázky. Stěžovatel však nebyl odpovědný za žádné průtahy. Kromě toho zde existovala dvě období nečinnosti v celkové délce téměř tří let, pro něž Vláda nemá žádné vysvětlení kromě přetížení Nejvyššího správního soudu. Podle názoru Komise nebylo řízení z hlediska jeho délky přiměřené.
58. Soud připomíná, že ačkoliv je profese smluvních účetních upravena správním právem, jedná se v Řecku o jedno ze svobodných povolání. V důsledku toho znamenalo řízení zahájené stěžovatelem proti jeho nejmenování úřady do funkce smluvního účetního rozhodnutí o jeho občanských právech ve smyslu článku 6 § 1 Omluvy (viz, mimo jiné, rozsudek ve věci Koenig v. Německo ze dne 28. června 1978, Serie A č. 27, str. 32, § 94).
59. Soud konstatuje, že řízení před Nejvyšším správním soudem začalo 8. května 1989, kdy stěžovatel předložil svou žádost o soudní přezkoumání, a skončilo 28. června 1996, kdy ji třetí senát soudu zamítl. Trvalo tudíž sedm let, jeden měsíc a dvacet dní.
60. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení musí být posuzována ve světle zvláštních okolností případu a za pomoci následujících kritérií: složitost případu, chování stran, chování orgánů zabývajících se případem a co bylo pro stěžovatele v sázce. Spory o zaměstnání, s nimiž lze srovnávat spory ohledně přístupu ke svobodnému povolání, obecně vyžadují urychlené rozhodnutí (viz rozsudek ve věci Vocaturo v. Itálie ze dne 24. května 1991, Serie A č. 206-C, str. 32-33, § 17).

překročil příjem, který skutečně obdržel v soukromé praxi během relevantního období. Proto Soud nepřiznává stěžovateli žádnou náhradu hmotné škody.

1. Morální újma
2. Stěžovatel požadoval náhradu morální újmy ve výši 15 000 000 GRD.
3. Vláda tvrdila, že nebyla prokázána příčinná souvislost mezi porušením Úmluvy a výše uvedenou částkou - v každém případě je tento požadavek přehnaný.
4. Soud má za to, že stěžovatel jistě utrpěl určitou morální újmu v důsledku porušení jeho práva na projednání v přiměřené lhůtě podle článku 6 § 1 a jeho práva ne být diskriminován při výkonu své svobody náboženství podle článku 14 ve spojení s článkem 9 Úmluvy. Délka řízení jistě způsobila stěžovateli prodlouženou nejistotu a úzkost ohledně jeho schopnosti zvolit si profesní činnost, k níž aspiroval. Kromě toho k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 9 došlo při výnosu rozhodnutí týkajících se stěžovatelova přístupu k povolání, což je ústředním prvkem při vytváření životních plánů člověka. Po zhodnocení na základě principu ekvity přiznává Soud stěžovateli náhradu morální újmy ve výši 6 000 000 GRD.
5. Náklady a výdaje
6. Stěžovatel požadoval náhradu nákladů a výdajů vynaložených při vnitrostátním řízení a při řízení podle Úmluvy ve výši 6 250 000 GRD. Tato částka zahrnovala advokátní poplatky za zastupování stěžovatele před správními orgány ve výši 250 000 GRD, advokátní poplatky za řízení před Nejvyšším správním soudem ve výši 1 700 000 GRD, advokátní poplatky za řízení před Komisí ve výši 500 000 GRD, advokátní poplatky za řízení před Soudem ve výši 2 000 000 GRD, cestovné a stravné v souvislosti s dostavením se stěžovatele a jeho advokáta k ústnímu jednání před Soudem ve výši 1 300 000 GRD a různé výdaje ve výši 500 000 GRD.
7. Vláda tvrdila, že požadavku lze vyhovět pouze v rozsahu, v jakém byly náklady a výdaje skutečně a nezbytně vynaloženy, a to v přiměřené výši.
8. Soud souhlasí s Vládou, pokud jde o přezkoumání, jež je třeba provést za tím účelem, aby náklady a výdaje byly zahrnuty do náhrady ve smyslu článku 41 Úmluvy. Kromě toho má Soud za to, že požadavek stěžovatele je přehnaný. Proto Soud přiznává stěžovateli z tohoto titulu částku 3 000 000 GRD.
9. Úroky z prodlení

10. Podle informací, jež má Soud k dispozici, činí zákonná úroková míra aplikovatelná v Řecku ke dni přijetí tohoto rozsudku 6 % per annum.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Zamítá předběžnou námitku Vlády;
2. Potvrzuje, že byl porušen článek 14 ve spojení s článkem 9 Úmluvy;
3. Potvrzuje, že není nutné zkoumat, zda byl porušen článek 9 Úmluvy posuzován samostatně;
4. Potvrzuje, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;
5. Potvrzuje,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli do tří měsíců tyto částky:

(i) 6 000 000 (šest milionů) drachem jako náhradu za morální újmu;

(ii) 3 000 000 (tři miliony) drachem jako úhradu nákladů a výdajů;

(b) že prosté úroky při roční úrokové míře 6 % budou splatné po uplynutí výše uvedené lhůty tří měsíců až do vyrovnání;

6. Zamítá zbývající část stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášeno na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 6. dubna 2000.

Maud De BOER-BUQUICCHIOVÁ

zástupce tajemníka Soudu

Luzius WILDHABER

předseda